

אלה אמיתי סדובסקי: להכין את הבמה

דבירה ס' טרגין

אלה אמיתי סדובסקי עוסקת בחומריות ובטשטוש הגבולות בין מדיומים אמנותיים שונים – תחומי עניין המאפיינים את עבודתם של אמנים עכשוויים רבים. עם זאת, הקריירה המוקדמת שלה כמדענית שזכתה להכרה, והמתודולוגיה ששימשה אותה לצורך מחקריה המדעיים, מעניקות נופך מיוחד לפעילותה האמנותית. אף על פי שהיא איננה מתייחסת ישירות למדע ולטכנולוגיה, אפשר לקשר את עבודותיה – שהאסתטיקה שלהן עדיין נמצאת בשלב המכונן שלה – לדיונים עכשוויים בהקשרים שבין אמנות למדע. אמיתי סדובסקי, ילידת קיבוץ שרואה בישראל את ביתה, יוצרת קומפוזיציות נרטיביות עצומות-ממדים המורכבות מפיסות בד מודפסות לצד משטחי צבע, המגלות את משיכתה לאמנות אמריקאית.

נקודת המבט האמנותית הייחודית של אמיתי סדובסקי צמחה מתוך לימודיה בתחום ההנדסה הכימית והמחקר שערכה בנושא חומרים סינתטיים, כחלק ממלגת פוסט-דוקטורט באוניברסיטת קליפורניה בברקלי. לאחר שהחליטה לזנוח את עולם המדע לטובת עולם האמנות, פנתה ללמוד אמנות בברקלי ובמכללת קליפורניה לאמנויות (CCA) באוקלנד, קליפורניה, וגם במדרשה לאמנות במכללת בית ברל ובבצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב בירושלים.

המחויבות של אמיתי סדובסקי לחקור לעומק את הנושאים שהיא מתעניינת בהם, מחויבות שנרכשה במהלך הקריירה המדעית שלה, משפיעה גם על האמנות שהיא יוצרת. היא למדה באופן עצמאי את תולדות האמנות ומגלה עניין בעבודותיהם של אמנים שונים, ובמיוחד אמני קולאז' המשתמשים בטכניקות עמלניות. היא מתעניינת בעיקר באמנות המאה ה-20, אז התפתח הקולאז' כמדיום בעל חשיבות, וגם בעולם האמנות העכשווית. מקורות ההשראה שלה כוללים את הצייר האיטלקי בן המאה ה-16 ג'וזפה ארצימבולדו [Arcimboldo] לצד אמנים מודרניים חשובים כמו אנרי מאטיס [Matisse] וריצ'רד המילטון [Hamilton]. אבל רוב האמנים שאת שמותיהם היא מצטטת בהקשר זה הם אמריקאים. אחד מהם הוא רומרה בירדן [Bearden] (1911-1988). שחקר את המורשת האפריקאית-אמריקאית שלו בעיקר באמצעות קולאז'ים צבעוניים של חיי משפחה.

אף שהיא ממעיטה בערך לימודי האמנות שלה בברקלי,¹ לשנה שבילתה במכללה לאמנויות של קליפורניה (2003-2004) היה תפקיד חשוב בהתפתחותה האמנותית. העניין שלה בייצוגי גוף, שקדם ללימודיה במכללה, התפתח בהשפעת "האסתטיקה של אזור המפרץ" (סן פרנציסקו) שמדגישה את הגוף האנושי, וכך גם המשיכה שלה לחומרים אוטוביוגרפיים. הפסלת ויולה פריי [Frey], שזכתה

– דבירה ס. טרגין היא אוצרת מייצעת במוזיאון לאמנות ע"ש דייוויד אוסלי באוניברסיטת בול דטיי, מנסי אינדיאנה

1 מאמר זה מבוסס על שיחות ותכתובות אימייל עם אלה אמיתי סדובסקי בין פברואר לאפריל 2014.

להכרה בינלאומית בזכות דמויות הקרמיקה שיצרה, המתנשאות לגובה של יותר משני מטרים ומאופיינות בגלזורות אקספרסיביות והשפעות אוטוביוגרפיות, כבר פרשה מהוראה במכללה ב-1999. אבל השפעתה עדיין הייתה מורגשת בקמפוס בתקופת לימודיה של אמיתי סדובסקי. ואכן, אפשר לראות את הבדים עצומי-הממדים שאמיתי סדובסקי החלה ליצור בסביבות 2006-2007 כתגובה לדמויות הענקיות של פריי.

אמיתי סדובסקי מכירה גם בהשפעתו של פרנקלין וויליאמס [Williams], אמן ומורה לציור במכללה לאמנויות של קליפורניה. בעבודותיו המוקדמות של וויליאמס יש שימוש בבדים, בחוטים ובצבע – אותם חומרים המאפיינים את עבודותיה של אמיתי סדובסקי. עבודותיו המאוחרות יותר מאופיינות בדמויות שטוחות המוצבות כנגד רקע העשוי דוגמאות מורכבות. בשלהי המאה ה-20 נודעה המכללה בעיקר בשל הלגיטימציה שהעניקה לביטולן של היררכיות אמנותיות מוכרות, ולטשטוש הגבולות בין מדיומים אמנותיים שונים. תוכנית האמנים-המבקרים של המכללה, שאמיתי סדובסקי השתתפה בה כתלמידה, הפגישה אותה פנים אל פנים עם כוכבים עולים כמו פיליפ טאפה [Taaffe] ופרד טומסלי [Tomaselli], שיצרו שניהם חיבורים בין ציור לקולאז'.

כאוצרת שהתמחתה בשנות ה-70 של המאה ה-20 בחקר תגובותיהן של נשים אמניות לחיים במדינות המאופיינות בקונפליקטים מתמשכים, אני מוצאת עניין מיוחד בכך שאמיתי סדובסקי, אישה צעירה ובעלת השכלה מדעית, בוחרת לעסוק בנושאים בסיסיים הקשורים לעולמה של אישה, רעיה ואם באמצעות נרטיבים רומנטיים ואידיליים. בעולם שבו טכנולוגיות דיגיטליות יוצרות דימויים גרפיים בעלי עוצמה, מפתיע ומרענן לחזות בסצנות של חיזור, חלומות על נישואין, דיוקנאות מיום החתונה, ותיאורים של אושר במרחב הביתי, המושפעים במידה מסוימת מהציור הוויקטוריאני ומהציירים הפרה-רפאליטים. הנושאים שהיא עוסקת בהם מאזכרים את האמנות הסנטימנטלית, שרווחה באירופה ובארה"ב במחצית השנייה של המאה ה-19. ואילו השימוש בדוגמאות אינטנסיביות – שאת שורשיו מזהה האמנית בעיסוקה של קרובת משפחה בהטלאה אמנותית – מתקשר לשמיכות הטלאים "המשוגעות", שהיו באופנה בארה"ב באותה תקופה ושאוּפיינו במיחברים נעדרי דוגמאות חוזרות.

מעניין שהסצנות המצוירות של אמיתי סדובסקי, המתמקדות בחיי משפחה בישראל, מכילות התייחסויות מעטות בלבד לתהפוכות הפוליטיות והחברתיות שביסוד הנרטיבים שלה. בעוד הרקע בציוריה הוא לעיתים קרובות פרחוני – מוטיב חוזר שכמה אמנים ישראלים צעירים משתמשים בו לבטא את הקשר העמוק שלהם למולדת,² האורנמנטיקה הבולטת של הציורים יוצרת ניגוד דרמטי לאסתטיקה המודרניסטית המזוהה בדרך כלל עם העיר תל אביב והאדריכלות שלה.

הניגוד שיוצרת אמיתי סדובסקי בין משטחי צבע לפיסות בד קושר את עבודותיה במובהק לשיח העכשווי בנושא חומריות, וממקם אותה לצד אמנים מרקעים שונים הממזגים שימוש בסיבים עם מדיומים שונים ככלי לביטוי אמנותי. אפשר לאפיין את האסתטיקה שלה באמצעות שרשרת המילים הבאות, המשמשות לתיאור השימוש בחומריות באמנות העכשווית: "גופניות, פיזיות, מהות, נפח, טקסטורה, מוחשיות, מישושיות".³ הניכוס של בדים מודפסים וארוגים ובדי ג'קארד עם הדפסים

2 לדיון בתפקידים של פרחים באמנות ישראלית עכשווית, ר' Alex Ward, "Israeli Identity and Collective Memory," in Davira S. Taragin and Alex Ward with Helen W. Drutt English, *Women's Tales: Four Leading Israeli Jewelers*, Manchester, Vermont: The Israel Museum, Jerusalem, and the Racine Art Museum in association with Hudson Hills Press, 2006, p. 16.

3 Michael Ann Holly in "Notes from the Field: Materiality," *The Art Bulletin* 95, 1 (March 2013), p. 15.

מסורתיים הוא חלק מרכזי בגישה שלה. כל פיסת בד נבחרת לאחר מחשבה כדי לייצג אמירה מסוימת, כך שלעיתים נאלצת האמנית להדפיס ידנית דוגמאות שהיא מעצבת בעצמה.

פיסות בד אלו הן המסגרת המבנית, שבתוכה נפגשות הדמויות המצוירות. במקרים אחרים, הן משלימות את הנרטיב המצויר ומוסיפות טקטורות ונפח כדי ליצור אפקט של ניגודים. מעל לכול, אמיתי סדובסקי משתמשת בהן כדי להגדיר מערכות יחסים בחלל, באופן המשקף את השליטה שלה בטכניקה של יצירת פרספקטיבה, שמקורה בתקופת הרנסנס. אבל כשמתבוננים מקרוב בדוגמאות שעל הבדים, מראם משתנה לחלוטין. בין אם אלה בדי ג'קארד מקושטים בסצנות פסטורליות וקיטשיות מהמאה ה-18, ובין אם אלה בדים המכוסים ברשת, כשאנו צופים בהם במבודד, הם הופכים לחזיונות של מבני תאים, המזכירים לצופים שהאמנית עדיין משמרת את תשוקתה למדע.